

По-перше, постанова про допуск адвоката до участі у кримінальному провадженні в якості захисника свідчить про те, що він дійсно приймає участь у кримінальному провадженні, приймає участь при проведенні слідчих і процесуальних дій, при роз'ясненні прав підозрюваному, а саме права на захист. Нагадаємо, що тільки у присутності захисника повинна відбуватися відмова від захисника або його заміна, що відбито у ч. 2 ст. 54 КПК, і що підтверджує факт добровільності волевиявлення особи стосовно питання здійснення захисту.

По-друге, у випадку невинесення слідчим, прокурором даної постанови (при наявності цього обов'язку), захисник, або особа, яка потребує захисту мають право оскаржити бездіяльність слідчого чи прокурора, відповідно до вимог статті 303 КПК, і це оскарження буде цілком обґрунтовано. І навпаки, у випадку, скажемо, не допуску адвоката до участі у справі, коли можуть чинити перешкоди діяльності захисника, оскарження дій, або бездіяльності суб'єктів, що ведуть процес, (при відсутності у них обов'язку винести відповідну постанову про допуск адвоката), може бути значно ускладнений в частині наведення доказів в обґрунтування оскарження.

Г. С. Крайник,

асистент кафедри кримінального права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук

ЩОДО НЕДОЦІЛЬНОСТІ ВВЕДЕННЯ ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ ДО КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

З появою у Кримінальному процесуальному Кодексі (далі – КПК) України та Законі України від 16 травня 2013 р. №245-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» інституту кримінальних проступків з'явилась невідповідність між чинними Конституцією України (де взагалі відсутній термін «кримінальний проступок»), Кримінальним кодексом (далі – КК) України (у ст. 11 містить поняття «злочин», не містить терміну «кримінальний проступок») та КПК і зазначеним Законом України від 16 травня 2013 р. № 245-VII (містять термін «кримінальний проступок»). Традиційно в Україні законодавство про кримінальну відповідальність складає КК (ст. 3 КК).

На низку важливих питань прихильники введення інституту кримінальних проступків не можуть надати біль-менш логічних та обґрунтованих відповідей, зокрема: навіщо додаткова криміналізація десятків діянь, які у разі прийняття

Закону про кримінальні проступки неминуче потраплять до нього з КК та з Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП)? Яке покращення прав людини, якщо фактично значно збільшується криміналізація діянь? Кому вигідно засудження обвинувальними вироками судів громадян України за діяння, які по суті повинні залишатися адміністративними проступками? Невже це впливає з міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України?

Однією з основних ідей прийняття Закону про кримінальні проступки була скасувати судимість за злочини невеликої тяжкості. Але це можна успішно реалізувати шляхом внесення змін лише до розділу XIII КК України «Судимість», де закріпити положення про відсутність судимості за злочини невеликої тяжкості, без уведення інституту кримінальних проступків до КПК України та без прийняття Закону про кримінальні проступки (про необхідність прийняття якого говориться у КПК України, але щодо доцільності цього є суттєві питання).

Необхідно терміново внести зміни до КПК України та Закону України від 16 травня 2013 р. № 245-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України», скасувавши там згадки про кримінальні проступки та про необхідність прийняття Закону про кримінальні проступки.

Недоцільно вводити інститут кримінальних проступків у кримінальне законодавство України та залишати у кримінальному процесуальному законодавстві України, адже:

1) на даний час зайвою є додаткова криміналізація діянь, які у разі прийняття Закону про кримінальні проступки неминуче потраплять до нього з КК та з Кодексу України про адміністративні правопорушення;

2) виникнуть суттєві складнощі на практиці, тому що одночасно існуватимуть три нормативні акти, що часто конкуруватимуть між собою: КК, КУпАП, Закон про кримінальні проступки (а не два як тепер);

3) недоцільним та негуманним є засудження обвинувальними вироками судів громадян України за діяння, які по суті повинні залишатися адміністративними проступками. Недоцільною є явна невідповідність між задекларованим у Концепції реформування кримінальної юстиції України та правоохоронних органів прагнення реформування у напрямі захисту прав і свобод людини відповідно до вимог міжнародних правових актів та реаліями сьогодення (прийняття та введення в дію цих положень КПК України щодо кримінальних проступків ще більше обмежить права і свободи громадян України);

4) дивним виглядає прагнення «слуг народу» – народних депутатів України засудити своїх «господарів» **вироками** за вчинення кримінальних проступків, не спитавши народ України (жодних референдумів щодо цього в Україні поки що не було);

5) це **негативно вплине на стан корупції в Україні**, оскільки багато наших співгромадян прагнутимуть уникнути вироку за кримінальний проступок шляхом надання неправомірної вигоди;

6) кримінальні проступки є у кримінальному законодавстві не усіх, а лише деяких держав Європи (Австрія, Латвія, Литва, Естонія, Іспанія, Швейцарія, Франція та ін.), але там (на відміну від України) відсутні Кодекси про адміністративні правопорушення. Україна має свої правові традиції та принципи, що теоретично обґрунтовані та практично випробувані, а інститут кримінальних проступків не є притаманним для нашої правової системи та не несе ніяких позитивних змін у правозастосування.

7) поняття «кримінальний проступок» не передбачене у Конституції України, натомість поняття «злочин» вживається досить часто (статті ч. 3 ст. 29, ч. 3 ст. 30, ст. 31, ч. 3 ст. 34, ч. 2 ст. 39, ч. 1, 2 ст. 60, ч. 1, 2 ст. 62, ч. 3 ст. 76, п. 22 ч. 1 ст. 92, ч. 1, 6 ст. 111 Конституції України, п. 13 Перехідних положень Конституції України);

8) Венеціанська Комісія, що розглядала проект КК, не розглядала відсутність кримінальних проступків як його недолік, тобто КК і КПК України без наявності кримінальних проступків відповідають європейським стандартам;

9) *варту пам'ятати, що змінюючи лише КК і КПК України, не вдасться приборкати корупцію та організовану злочинність. Необхідний комплексний підхід та органічне поєднання профілактичних, правоохоронних та репресивних заходів, чітко визначених пріоритетів та належного забезпечення: економічного, кадрового, інформаційно-аналітичного, науково-методичного, матеріально-технічного тощо;*

10) не слід забувати також, що введення інституту кримінальних проступків не впливає з міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а є ідеєю вітчизняних горе-реформаторів, які не бажають «сім раз відміряти, один відрізати».

Відсутня практична потреба та міжгалузеві теоретичні дослідження, що дозволяють впровадити інститут кримінальних проступків у чинне законодавство України.

Тож не випадково при розробці проекту КК України з 1993 по 2001 роки вітчизняними науковцями за активної участі фахівців Національної академії правових наук України (на той час – Академія правових наук України) розглядалися питання можливості включення інституту кримінальних проступків до КК, але вони були обґрунтовано відхилені.

Доцільним є внесення окремих змін до розділу XIII Загальної частини КК України «Судимість», де закріпити положення про відсутність судимості за злочини невеликої тяжкості.

Існує потреба прийняти Кодекс України про адміністративні правопорушення у новій редакції, де залишити інститут адміністративних проступків.